

פניני הפרשה

עקב-ראה

עלון מס' 1199

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נידד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

הבריאה בשירות האדם השלם

והיה עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך יש כאן הבטחה מיוחדת לקבלת שכר גם בעולם הזה, כפי שכתוב בהמשך הפסוקים: וברך פרי בטןך ופרי אדמתך וגו'. ולכאורה הרי "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא"?

אלא מבארים המפרשים כי למעשה אין זה תשלום על המצוות, כי שכר המצוות הוא לאין שיעור, ועין לא ראתה אלוקים זולתך, ואין אפשרות לשלם שכר כל כך גדול בעולם. אלא שכל ההבטחות הם אפשרות שאדם יוכל לעבוד את ה' בצורה נוחה ונעימה בלי מפריעים ובלי מרדות העולם הזה. וכבר כתב המסילת ישרים שאדם השלם שעושה מעשים טובים ומשתמש בענייני העולם הזה לסיוע לעבודת בוראו, כל הברואים בעולם כולל הדוממים, שמחים בצאתם לעזור לו. כמו שמצינו באבני המקום ששם יעקב מראשותיו, שכל האבנים רבו על מי יניח צדיק את ראשו.

*

מסופר על הרב מפונוביז' שכאשר שהה באמריקה לצורך איסוף כסף לישיבה ולמוסדות התורה, קיבל נמק ל"א באחת מרגליו. דרש ברופאים המומחים ואמרו לו כי אין עצה אלא לכרות את הרגל הפגועה. התייעץ עם יועצים רפואיים ורבנים והכל אמרו פה אחד כי יש צורך לעבור את הניתוח. שלח הרב מלגרמה לארץ ישראל לחזו"א לשאול בדעתו, ותשובתו של החזון איש היתה חד משמעית: בשום אופן אין לכרות את הרגל! ואכן, אחרי כמה שבועות, הרגל הבריאה לתדהמת הרופאים.

כשחזר לא"י, נכנס מיד לחזו"א לספר לו אודות המופת ולהודות. אמר לו החזו"א: דע לך, כי כשהגיעה המלגרמה ששלחת אלי, הייתי עסוק בלימוד סוגיית פסיק רישיה ולא ימות, והכוונה היא שאי אפשר לחתוך ראש של עוף ויישאר חי, כך הבנתי שמרמזים לי מן השמים שאי אפשר לחתוך רגל של ראש ישיבה שהוא צריך אותה כדי להעמיד את הישיבה.

מָבֵּל מִלְמַדֵי הַשְּׂפִלְתִּי	עצה טובה
<p>מַה לְּמַדְרִים מְ – גְלוּיָהּ</p> <p>בְּנֶהֱג שְׁפַעוּלָם, בְּשֵׁאֲדָם מִתְחִיל לְכָתֵב גְּלוּיָהּ דְּאֵר לְחִבְרוּ, הָרִיחוּ: בּוֹתְבָהּ בְּכָתֵב גְּדוּל, אִוְלָם בְּשֵׁהוּא חֵשׁ שְׁיִישׁ בְּרִצּוֹנוֹ לְכָתֵב עוֹד וְעוֹד, וּבְגְלוּיָהּ נוֹתֵר רַק מְקוֹם מְצַמְצָם, אִזּוּ הוּא עוֹבֵר לְכָתֵב בְּצַפִּיפוֹת בְּמִנְפָּה לְהַרְוִיחַ עוֹד שׁוֹרָה וְלִדְחַק עוֹד מְשַׁפֵּט...</p> <p>כִּן בְּחַיֵי הָאָדָם עָלֵי אֲדָמוֹת – שְׁנוֹת הַנְּעוּרִים עוֹבְרוֹת בְּשִׁלּוֹהּ וּבְמִנוּחַת הַנְּפֶשׁ בְּשִׁהְיוֹמָן הַיָּקָר מִתְבַּזְּזוֹ לְרִיק. רַק בְּשִׁכְבָּר רֹאִים אֵת הַקֶּץ, נוֹתְנִים אֵת הַדַּעַת לְחִשְׁבוֹת הַזְּמַן וּמְנַסִּים לְהַסְפִּיק. אֵלֵא שְׁאִזּוּ בְּכָר מְאַחֵר מְדִי. (הַחֲפִיץ חַיִּים)</p>	<p>בעל תשובה שהוזמן לאירוע משפחתי, ורוצה להימנע בנימוס מלחיצות ידיים אסורות, כדאי שיאחז ביד אחת כוס עם משקה, ובידו השנייה יחזיק בקבוק יין וכדומה, וכשיבואו ללחוץ לו יד, יקוד קידה קלה. (ספר "ואין למו מכשול ח"י")</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סערון זצ"ל

"אמרו רז"ל זקני עמי הארץ כל שמזקינים דעתם מטרפת עליהם – שמרגישים בזמן שעבר עליהם ללא תועלת והוא הבלים, וכל תקופה בתקופתם הקודמת משבע התקופות היא הבל. לא כן זקני תלמידי חכמים כל שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם שמוסיפים חכמה ומרגישים שהגיעו אליה".
("מגיד חדשות" ח"י עמ' ש"ל)

וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (ח' י"ח)

נראה לרמזו בס"ד בפסוק זה את זכות ומעלת אמירת התהלים, שידוע שיש בכוחה להציל מכל צרה ומצוקה ומכל מיני מקרים אשר לא טובים, כי הנה תמצא סופי התיבות "כח לעשות חיל למען" עולים בגימטריא בתהלים (עם הכולל), לרמזו שעל ידי אמירת פרקי התהלים נושע האדם ועושה חיל. וכן נרמז לעיל "ועוצם ידי עשה לי את החיל" סופי תיבות תהלים, לרמזו שהעוז והחכמה באים על ידי אמירת התהלים. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

רק את דמו לא תאכל על הארץ תשפכנו כמים. שמור את חודש האביב ועשית פסח וגו' שבעת ימים תאכל

מצות (ט"ו כ"ג-ט"ז ג')

אפשר לפרש הסמיכות שבא לרמזו על העלילות דם שהיו שונאי ישראל מדורי דורות מעלילים על עם ישראל שהם שוחטים ילד גוי בשביל לקחת מדמו לאפיית המצות. והיו היהודים טוענים להגנתם שהרי הם מוזהרים בתורה שלא לאכל שום דם אפי' של בהמה וכ"ש של אדם, וכמו שמוכח בכמה מעשיות [עי' בספר פסח שני על הגדה של פסח להרה"ג ר' דוד עידאן זצ"ל במעשה שהביא שם עמ' רס"ד]. ובאמת הרבה פעמים ניצלו מהעלילות בחסדי ה' עליהם. וזהו שאמר "שמור וגו' שבעת ימים תאכל מצות", ואל תחוש לעלילות הדם שהרי "את דמו" אפי' של בהמה "לא תאכל" וכ"ש דם של אדם שלא תאכל. (הרה"ג ר' רחביה חרוק שליט"א).

נקודת חן / עובדיה חן

יהודי בביתך ויהודי בצאתך

מסגרת של עצים - הוא מיד נופל.

זמן החופשה והנופש, הוא זמן הסרת המסגרת - אם גם בחופש אתה מקפיד על תפלה בזמן, לימוד, שמירת הקדושה והעינים, הקפדה בברכות ועוד - הרי שאתה יצוק בעבודת ה' באופן איתן וחזק.

*

הגאון רבי מיכאל הכהן זצ"ל בספרו "להניח ברכה" מפרש בזה את הפסוק "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" (במדבר ט, כג) - הזהירה התורה שיש ללכת "על פי ה'" בין בזמן חנייה ובין בזמן נסיעה.

ועל זה שיבח בועז את רות באומרו לה: "הֲגַדְתָּ לִי כֹל אֲשֶׁר עָשִׂיתְ אֶת חַמּוֹתַי אַחֲרֵי מוֹת אִישׁי" (רות ב, יא). שואל המדרש (רות רבה ה, ג) למה כפל הכתוב: "הֲגַדְתָּ לִי", אלא "הֲגַדְתָּ לִי בבית הֲגַדְתָּ לִי בשדה". ומסבירים שבא להגיד שבחה של רות, שלא היה אצלה הבדל בין הבית לשדה, בין ההנהגה בחברה להנהגה ביחידות.

הגאון הצדיק רבי צמח מאזוז שליט"א (המשגיח של ישיבת "כסא רחמים") נוהג לברך את תלמידיו טרם צאתם לימי בין-הזמנים בברכת: "ברוך אתה בבואך, וברוך אתה בצאתך (דברים כח, ג) - שתהיה ביאתך לישיבה (לאחר ימי בין הזמנים) כיציאתך מהישיבה (לימי בין הזמנים). מה יציאתך בקדושה ובטהרה, אף ביאתך בקדושה ובטהרה". (והוא ע"פ מ"ש בבבא מציעא ק"ז ע"א על הפסוק הנ"ל, שתהא יציאתך מהעולם כביאתך לעולם. מה ביאתך לעולם בלא חטא, אף יציאתך מן העולם בלא חטא).

בעיצומו של נופש בין הזמנים של חודש אב, יהודי מבוגר ניגש לבחור הולל ומעיר לו: "אתה יודע, דורשי רשומות אמרו "אב" ר"ת אלול בא!".

מחזיר לו הבחור: אני גורס "אב" ר"ת אלול - באלול...

*

אכן, יש החושבים שבימי בין הזמנים הותרה הרצועה, ואפשר להקל ולזלזל באיסורים מסוימים. אך למעשה, כל העתים שוים ואין חופש מהתורה והמצוות. אדרבא, זמן החופשה הוא שעת מבחן לכל אחד - מי הוא באמת. האם במשך כל השנה שהיה בישיבה הוא התפלל במנין רק בגלל המסגרת, או שהוא באמת מחובר לה' וחשובה לו התפלה. האם כשהוא בנופש הוא עוזב את לימוד התורה, או שמבין הוא כי "הם חיינו ואורך ימינו", והתורה היא המזון לנשמה, ולא שייך לתת נופש ושחרור לגוף ולהזניח את הנשמה הטהורה שתהא רעבה וצמאה.

הגאון הצדיק רבי נסים יגן זצ"ל היה ממחיש זאת במשל: כשבאים לבנות בנין, לוקחים חתיכות עצים, בונים מהם צורה של עמוד ויוצקים לתוכם טיט ומלט.

כיצד יודעים אם העמוד מוכן ובנוי היטב?

אם כשמסירים את קורות העץ, העמוד בטון עומד בכוחות עצמו, הרי שהוא מוכן ובנוי היטב. אך אם כשנסיר את הקרשים שסביבו, המלט ישפך והעמוד יקרוס, הרי שהוא אינו חזק ואיתן, וברגע שאין לו

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

בשובו מדרכו וחיה

בעל התשובה.

"קבל עליך עול מלכות שמים וקרא 'שמע ישראל', ותכוון שמיתתך תהיה כפרתך" ציוהו הרב.

עשה הבעל-תשובה ככל אשר ציוהו הרב, ובכה בכיה גדולה ונוראה עד מאוד. לאחר מכן, כיסה הרב את עיניו, והוא היטה ראשו לאחור ופער פיו בכל כוחו, ממתין לעופרת הרוחת שתשפך פנימה. הוא הרגיש את הרב מקרב את הכלי אליו, ואז הרגיש את הנוזל נשפך לתוך פיו.

בלע, ופקח עינים תמהות. לתדהמתו, במקום צריבה של עופרת רותחת חש כי בגרונו מחלחל דבש מתוק...

החל הבעל-תשובה צועק בקול מר: "רבי, מה עוללת לי? למה רימיתני? הרגני נא הרוג ואל אראה ברעתי באבוד נפשי, מואס אני לחיות בגופי המסואב! ברצוני להציל את נשמתו! את חיי קח, אך את נשמתו הצל!"

הוריד הצדיק את הכיסוי מעיניו, חיבקו ואמר לו: "אל תירא ואל תחת! כבר סר עוונך וחטאתך כופרה בקבלת הדין, בנכונות לשאת בעונש! העיד עליך יודע תעלומות כי תשובתך אמיתית וכבר רצה אלוקים את מעשיך, אין ה' חפץ במות המת' כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה' (יחזקאל לג, יא)".

מאותו יום, לא נפקד מקומו של יהודי זה מבית מדרשו של רבי משה, ואת שארית שנותיו חי בתשובה שלימה, מתוך קדושה וטהרה.

לימים, נתבקש רבי משה לישיבה של מעלה. כשראה בעל התשובה שנפטר רבו, בכה וביקש מה' שיקח גם את נפשו, אחר שאין לו רב שידריכהו.

ואכן, זמן קצר לאחר מכן נפטר גם הוא, וברגעיו חיי האחרונים בשכבו על ערש דוי, קרא: "פנו דרך לרבי משה די ליאון שבא לקיים שבועתו להוליכני לגן עדן". ובעוד מלים אלו על שפתיו, השיב נשמתו הטהורה לבוראה.

אחרי פטירתו נגלה בחלום לכמה זקנים וחכמים, וראוהו יושב בגן עדן בשכנות עם רבי משה שהביאו לחיי העולם הבא, ושניהם לומדים תורה בצוותא.

בעירו של רבי משה די ליאון זצ"ל (גאון גדול ומפורסם בתורת הקבלה שחי לפני כ-700 שנה בספרד), התגורר יהודי שחטא בעוונות רבים וגדולים, עד שלא הניח חטא שלא עבר ותועבה שלא עשה.

באחד מעשרת ימי תשובה, יצא רבי משה די ליאון מבית מדרשו, ותלמידיו הולכים אחריו. פגש בו אותו רשע ואמר לו: "שלום עליך, אדוני החכם!". החזיר לו הרב: "אין שלום אמר ה' לרשעים!", ונמנע מלהסתכל בפניו.

באותה שעה, נכנסה רוח טהרה בלב אותו רשע, ויתפוס בכנף בגדו של הרב ויאמר לו: "היכולה תשובה להועיל גם למושע וחוטא כמוני?".

"אוי לך רשע שכמותך!", השיבו הרב, "איזו תשובה תספיק לך, והרי התחייבת ארבע מיתות בית דין כבר כמה וכמה פעמים. גם אם תחיה אלף שנים, לא תוכל לחזור בתשובה על כל חטאיך. רק מיתתך יכולה להיות כפרתך!".

נפתח לבו של האיש, והחרטה מיהרה להיכנס בו. "אם אקבל עלי מיתה, האם אזכה לאחר מיתתי להכנס לגן עדן?" תלה העבריין מבטו ברב כשמעיניו זולגות דמעות רותחות.

הבטיחו הצדיק כי כן יהיה, אך האיש לא הסתפק בכך וביקש: "יבטיח לי כבוד הרב, כי אם אחזור בתשובה שלמה - אהיה עמו במחיצתו בגן עדן!". רבי משה נתן הבטחתו והמשיך בדרכו לבית המדרש.

נכנסו הדברים בלבו של אותו חוטא, והוא הדביק את צעדיו של הרב. בארשת רצינית ובהבעת חרטה כנה, התחנן: "רבי, עזור נא לי לשוב בתשובה. הנני מוכן ומזומן לעשות כל דבר שאדרש לצורך כך, אפילו למות, ובלבד שיתכפרו עוונותי!".

הושיב הרב את בעל התשובה על כסא קטן בבית המדרש, וציוה להביא גליל עופרת ולהרתחו בכלי על האש, עד שייהפך לנוזל רותח.

הוידוי שנשא בעל התשובה היה קורע לב, וניכר היה כי נאמר מתוך לב שבור. "האם מקבל אתה על עצמך מיתה משונה זו לכפרה על שהכעסת כל ימיך את בורא העולם?" שאל הרב ובידו על שהכעסת כל ימיך את בורא העולם? שאל הרב ובידו כף מלאה בעופרת רותחת, מתכוון ליצוק לתוך גרונו עד שימות. "כן, רבי" ענה

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: האם מותר בשבת לאסוף פחיות ריקות לצורך קבלת דמי פקדון מהחנות?
תשובה: לשמור פחיות שלו כן, לאסוף פחיות לא.

שאלה: אני רוצה בלי נדר ללמוד תוספתא על הסדר, לאיזה פירוש כדאי להיצמד יותר?
תשובה: "מנחת בכורים", קצר וקולע.

שאלה: האם חובה לכופף הגוף מעט באמירת הוידוי?
תשובה: ראוי לעשות כן. וכן נהג אמה"ג זצ"ל.

שאלה: במנין פועלים, האם כשהגין מאוחר רשאים לדלג על התחינות של שני וחמישי, כדי להספיק לשמוע קריאת התורה?
תשובה: אפשר לעשות כן, ולהשלים את התחנון ביחיד לאחר התפלה. [וע"ע בירחון או"ת סיון תשס"ו סי' צ"ח].

שאלה: אם אני נמצא באמצע התחינות של שני וחמישי וכבר התחילו "אל ארך אפים" שאומרים בשעת הוצאת ספר תורה, האם אפשר להפסיק התחינות ולאומר?
תשובה: אפשר לאומר בין פסקא לפסקא.

שאלה: מה סדר הלימוד שממליץ מו"ר ועמ"ר לתלמידיו ב"בין הזמנים"?
תשובה: אינני יודע דרגתך בלימוד ובעיון וכו', ולכן לא אוכל לענות. העיקר לשמור על הזמן, מלבד שעות המנוחה והנופש (במקומות כשרים כמובן) וללמוד בחשק ובהתמדה. לראות ספר "זכרון הדסה" להגר"ב צ"א שאול ז"ל מה שכתב בזה, ודפח"ח.

שאלה: בחורי ישיבה המגיעים לבית הוריהם אחת לכמה שבועות לשבת חופשה, האם חל עליהם דין אורח, לענין ברכות שדעתם על מה שיביא בעל הבית, וכן לענין ברכת האורח בברכת המזון?
תשובה: לא נהגו מעולם אצל הספרדים לברך את ההורים בברכת האורח, שלא נמצא אצלנו בנוסח בהמ"ז הרחמן הוא יברך את אבי מורי וכו' כמנהג האשכנזים. ודלא כהכה"ח סי' ר"א אות י"ג (ומש"ש בשם הרב בית מנוחה לומר הרחמן יברך את אבי מורי וכו', לפנינו בבית מנוחה ליתא). וגם בן נשוי לא נהגנו לברך. ובוזה ניהא בפשיטות קושית המג"א שם (סק"ב). ע"ש שתירוצו דחוק מאד. אבל לענין "אתכא דבעל הבית סמכינן", אין הכי נמי.

שאלה: האם העיר אילת נחשבת כחול"ל לענין שמיטה ויציאה מן הארץ?
תשובה: אילת דינה כחול"ל לענין שמיטה (ויש מפרישים תרומות ומעשרות בלי ברכה), ומשה רבנו היה באילת, כמו שנאמר בפרשת דברים (ב' ח'): "ונעבור מאת אחינו בני עשו... מאילת ומעציון גבר". ואסור לצאת מארץ ישראל לחול"ל אפילו למיול על מנת לחזור מיד, רק לצורך פרנסה ולסחורה או ללמוד וללמד תורה (שו"ת יחווה דעת חלק חמישי סימן נ"ז).

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל